

L a t w e e f c h u A w i s e s .

Nr. 2. Zettortdeenâ totâ Janwara 1835.

Par Lehsteem (dehsteem).

Peemehrkeschana. Ja few dakteris uswehl, lehlus few peelikt, tad darri to ar prahtu un lubko, lai lehlis ne eefohschahs us kahdas leelas affins-dsichflas, fo wahzissi „Pulsader“ nosauz. Sakschôs, netahl no paschas Dresdenes, atradde zella-gahjeis feewinu zeltmallâ raudadamu. Winsch tai prassija: kadeht raudi? un schi: lehliis mannu meitu nokohde. Cesahkumâ winsch dohmadams, feewa prahtâ ismiffuse effoht, no-fmebjehs, bet feewinu gruntigi isprassijis, dab-buja sinnaht: dakteris effoht meitai, kam wahisch kahlis bijis, pawehlejis lehlus pee kalla likt. Bet tahrys trahpijis it taisni us kalla leelas ahderes, to bija zauri sichdis un meitai ne zaur kahdu pahlsibu wairs spehjuschi affinis aisturreht, kamehr nahwê gibbusi.

Lehlis tahds tahrys, kas atschgahrn-sprigulains (preeksch-gallâ schauraks neka pakkat-gallâ), kam pakkat-gallâ sichschams trums un atpubte, bet preeksch-gallâ mutte. Dsihwo no affnim, fo swin, wardehin, uhdens-putneem, lohpeem un zilwekeem nosuhz. Pasihst schai semmê diwejadus lehlus: labbus un sliktus.

Sliktais lehlis (*Hirudo sanguisuga*) melgan-salsch, miglaini raibohts, melnahm blekfehmi us mugguras un papelleku wehderu. Winsch dsihwo grahwjôs, dihtôs u. t. j. p. un tur, fur winsch, affins-suhkschanas labbad, eefohdis, tur pehzlaikâ ta weeta sah k milsin (feetin).

Labba is lehlis (*Hirudo officinalis*) pirksta garrumâ, sohfa-spalwas resnumâ, melgan-salsch, astonahm garrenissahm, dseltanahm, melnahm, farkanahm strihpahm un dseltan-bleklotu wehderu. Tam nekahdas azzis un muttê trihs schohkles, kâ affi sohbi. Dsihwo dihtôs, pelkôs un gluhnainas uppês, salda uhdeni: masus uhdens-kuffainischus ar preeksch-gallu ehsdams un swin un zitteem uhdens-gahjejeem ar pakkat-gallu

affinis isuhkdams. Zeetumâ winsch neko ne ehd, ka pascha isuhktas affinis. Kad sausa weeta staiga, tad sprihdodams sprihdo, pahrmihschus drihs ar sichschamu trummu, drihs ar mutti turredamees. Wiini gauschi lehni gaufigi aug. Pilni peezi gaddi teem waijadfigi, kamehr gluschi gattawi un wezzeem lihbsfigi. Kur winsch affins-suhkschanas labbad eefohdees, ta weeta lehti dsihst. Tadeht winsch teel us ahrsta pawehleschanu wahjeem zilwekeem peelikt, affins-laischanas weeta.

Schahda gruntiga apraktischana bija waijadfiga, lai warr labbus lehlus no slikteem gruntigi schkirt un pasihst.

Sprantschu- un Enlenderu-semmê dauds lehlus isbruhke. Tadeht winnus us turren webd no Wahzsemmes, no Pohleem un Wengereem. Bet ir Wahzsemme wairs naw zeeschki atrohnam, un stahsta: Pruhschôs tik kai tanni Pofnanskajâ aprinki effoht wehl pilnam dabbujami. Parihses spitahdôs ween ifgaddus teel 9 milliones gabbali lehtu isbruhketi. Krohnis ween maksa ifgaddus par winneem 1,500,000 (weenu millioni un peezi simts tuhkstoschus) prankus. Londni 4 padretschtschiki noderrejuschi, katris ikmehnefs 150,000 (simts un peeze simt tuhkstoschus) lehlus skappeht. Daschureis tur weens pats lehlis teel maksahts ar 5 rubl. sudraba.

Lai nu gan lehlus pasauligi leekeem pulkeem isbruhke, tatschu winnu wehl pulks Giropâ, prohti, Portugaliâ, Spaniëru-semmê, Otten-deru-semmê, Sweedrôs, Norwegôs, Kreemu-semmê un ka jau peeminnehts, Wengerrôs. Bet winnu wairs tikdauds naw, kâ wezzôs laikôs bija un tas nahk no ta, ka neprahtigi zilweki, kas neproht winnus sakertus kohpt, dubbulti tikdauds winnu ferr, kâ waijaga un nu Deewa wakkâ atstahj, lai pufte winnu isprahgst.

Ne ilgi schinni paschâ waffarâ Kreewa sem-

neefs no Tschernigowskaja gubernementa schè braufaja ar leeleem wahgeem, pilneem lehlu. Pahrdewe tohs Rihgâ un par wissu Wid = un Kursemni, un laikam wihra publeschana welta ne bija. Zelgawâ pat mums sinnamâ wihrs, kas lehluâ pirkdams us Ukraini un lihds paschu Laurii braufule un pilnas fugga = lahdeschanaâ schahdas mekletas prezzes no Rihgas us Amburgu fuhâ.

Woi tad newarretu lehluâ audseht un kohpt, kâ kautkahduâ zittus mahja = kuffainus? Wan dohmajoht, tur wajadsetu labbai kappeikâi eenahft. Un woi tahda audseschana leels brihnumâs buhtu? Pirmajam kas bittes kohpe, gan nahburgi usluhkodami galwas krattija: bet — woi winnam buhtu usnemts ammatâ isderwees, ja buhtu par winnu galwu = krattischanu behdajis un winnu sineeschanaî klaufigees?

Lehlu audsinaschanaâ un kohpschanaâ labbad buhtu ihpaschi lehlu dihki ja = eerikte. Tur wajadsetu eelaist tahduâ lehluâ, ko apteekeri, ahrstmanni un zitti wairs ne bruhke — kas jau flinki palikkuschi un wairs labbi kreetni nepeekohschahs: waishlam Deewsgan deenehs. — Wengerusemmê leelskungâ gauschi baggats dshwo, Ester'azi wahrda. Tam us sawahm muischahm dauds ihpaschu lehlu = dihku, kas gaddeem tohp isrenteti, kâ kautkahda zitta sweija.

Mahja winnus labbi warr audseht un turreht, kad eelaich leelâ balja bes aufim, kas bes wahka un wirsü tikkai ar audekli aissecta. Tikkai trescha dalka scho balwju augstuma peepildama ar mihkstu uhdeni, kas pawissam naw japahrmij. Traufam wajaga stahweht ne wissai gaischâ istabâ, kas mehreni filta irr. Tamt uhdeni kohka stelles eeleeft, kas no dibbina lihds kahdu pahru tultu wirspuss uhdena sneeds. Paschâ uhdeni, kâ arri us stellehm teef welleni likti, kas appasch = pussê flapji, bet wirs = pussê fausi stahw. Schè nu winni tohs kahparus fausâ weetâ dehj, no kurreem, no katra 8 lihds II, jauni lehlichi sawâ laika isnahft.

Lehleem, kâ daschahrt kuffaineem un wisseem schihwoteem, sawas ihpaschas wahjibas. Lehlu andeletaji pee dshweem un nosprahguscheem

wahjibu pasihst un nodehwe. Daschâ wahjihâ nosprahguschi lehli gluschi garri un stihwi isstee = puschees, zittâ atkal slahbeni, zittâ abbi galli winneem leeliffi familjuschî un widdus gluschi schaurinsch sakaltis (to winni fauz par dillumawainu); zittâ atkal lehlichi gluschi stihwi farinko = jees; daschuris schem kuffaineem ihpascha lip = piga fehriga uskriht, ko par bakkehî nomehda. Lai nu lehleem nahftu kautkahda wahjiba, tad tee wahji pee laika no wesseligem ja = noschkir, jaunâ uhdeni ja = eeleeft un nobeiguschee ja = is = sweijo.

Mums buhtu preeks, ja muhsu isstahstischana daschu semmes = wihru, kam buhschana nees, us lehlu = kohpschana muddinatu; bet gauschi schehl, ja = naudas = kahrîgu neleeti buhtu skubbinajusi, schohs lohti derrigus kuffainischus sawâ aprinki, pawissam tohs is = sweijodams, isdeldeht. Un ja kam weiktohs ar lehlu kohpschana un tas atrastu tur kautkahdu paligu eefsch sawas eenemschanaâ, woi ismannihtu kahdu derrigû padohmu: tas, luhdsams, lai mums dohd sinnu: mehs pateizigi fanemfim un — ja uswehlehts — tahlafi paudisim.

U. W. Ufers.

✓ Manna meitina.

I.

Skaista ta meita,
No kurras dseedaschu,
Kâ maggonite
Ar juschana.

Ut tawu spohschu aztinu,
Kas spihd ar tahdu gaischumu,
Jtt kâ pee tumschas naksninas
Spihd spohdrais aufellis.

2.

Dalka ta meita,
Smuidra kâ needrina;
La dseed kâ skanna
Lakstigalla.

Us smaiddamu waidsinu
Seed rohsites ap dohbinu
Kas smaidoht lihdsi pasmeijahs
Tad atkal lehnam fuhd,

3.

Skaisa ta meita,
 Ur gluddu galwinu
 Ra zeelawina,
 Uk puhtite!
 Rā faklāsch flaiki nolihgstaß!
 Rā kruitis spirgti uspubschahß!
 Man azzis reiboncem ween eet,
 Kad winnu usfkattu.

4.

Skaisa ta meita!
 Raug rohschu lubpinaß,
 Kur nemschu wahrdus,
 Uppsedaht tahß?
 Uk mutiht, faut jel bauditu
 Es weenreis tawu saldumu!
 Uk laimas mahmin! Kad tas buhß,
 Ka ta man tuwofees?!

5.

Meitina mihla,
 Uk tawu jaukumu!
 Tew flann schi dseefma,
 Tew mihleju!
 Rā balti gehrbta kahjina,
 Un tibra katra drahnina,
 Lā mahjās, zeemā, dardindß,
 Tikpat, kā basnizā.

6.

Meitina mihla!
 Wehl tewim ne teikschu,
 Ko prahā nehmoßß,
 Ween dseedaschu:
 Deems dohd mums meeschuß, appinuß
 Un sirgus, lohpus, kaslenus;
 Tad Kahrlis schogadd Mikkelōß
 Duhß pee tew prezibās.

L.....L.

Teefas fluddinafchanaß.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic.,
 tohp no Palangas pagasta teefas wiffi, kam kahda
 prassifchana buhtu no teem fainneekem no Palangas
 nowada, Kristop Pritschin un Jahn Lazittis, par kur-

reem muischas un magasihnes parradu labbad konkurse
 nolikta irr, usajinati, pee faudeschanas sawas tee-
 fas, libds 5to Webruar m. d. 1835 pee schihß teefas
 peeteiktees.

Palangas muischas pagasta teefa, tanni 5tā De-
 zember 1834. I
 (L. C.) ††† Simon Kading, pagasta wezzakais.
 (Nr. 325.) C. Edlon, pagasta teefas ffrihweris.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic.,
 tohp no Krohna Reschamuischas pagasta teefas wiffi
 tee, kam taisnas prassifchanas pee ta Jaun-Platoneß
 fainneeka Wasiku Janna buhtu, par kurra mantu
 schodeen konkurse nospreesta, usfaukti, few 8 neddelu
 starpā pee schahß teefas peeteiktees, zittadi neweens
 wairs netaps peenemts.

Krohna Reschamuischas pagasta teefa, 12tā De-
 zember 1834. I

D. Raschof, peefschdetais.
 (Nr. 235.) G. Paulborn, pagasta teefas ffrihweris.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes,
 ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsts ic. ic. ic.,
 tohp no Preekul-Usfihthes pagasta teefas wiffi tee, kam
 kahda prassifchana no tahs atstahdas mantas (tik ween
 ne no ta mahju-inwentariuma) ta schein nomirruscha
 fainneeka Kalkenu Fritscha, par ko parradu dehl kon-
 kurse zaur teefu nospreesta, buhtu, jeb kam schkeet, ka
 ko warretu no tahs prassihit, zaur scho sinnu usfaukti,
 lai libds 20to Merz 1835, kas tas weens weenigais
 peeteifchanas terminß preeksch scho leetu irraid, schein
 peeteizahß, jo wehlaki nekahda prassifchana un mekle-
 schana wairs netaps peenemta.

Preekul-Usfihthes pagasta teefa, tanni 21mā De-
 zember 1834. 2

††† Kiuse Brike, pagasta wezzakais.
 (Nr. 109.) Wolansky, pagasta teefas ffrihweris.

Zittas fluddinafchanaß.

No Salkasmuischas tohp sinnams darrihthes, kā tanni
 21mā Janwar 1835 un tannis beenās pehz tam
 preeksch maltites no pulksten 10 libds 12 un pehz mal-
 tites no pulksten 1 libds 5 Wezz-Swahrdes muischā
 uhtrupē taps pahrdohiti, prohti:

- 1) galbi un krehfli un zittas kohfu=leetas no ma-
 gohnu kohla,
- 2) tahdas paschas leetas no prasta kohla,
- 3) daufß dutschu krehflu ar salmeem un needrehm
 ispihti,
- 4) Dambju behli ar dambischeem,

- 5) glahses kas gaisu rahda,
- 6) smalki mahlu traunki, kas ne buht ne irr bruhkehti,
- 7) glahses un karappes,
- 8) smalkas mahlu taffes
- 9) un zittas pee tehju dserschanas gelbigas mahlu leetas,
- 10) fahrdu traunki,
- 11) leeli fahrdu schihwi, kur tehju leetas leek wirsu,
- 12) leeli un masi lukturi no missina un zitti apsudra-bohti,
- 13) Elju lukturi un puzschekhes,
- 14) Madrazzes ar kiffeneem,
- 15) linnu audekla leetas, ka: galbu = drahnas, salwetes, smalks un rupis audeklis, nehbdogi, dweeli u. t. j. p. ne buht ne bruhkehti, gan ballinati gan ne ballinati,
- 16) beesas willanu deffes.

Kad schi uhtrupe Wezz = Swahrde buhs beigusees, tad wiinna atkal taps zelta Kursites muischâ, 17 werstes no Swahrdes muischas.

Salkâmuischâ, tanni 28tâ Dezember 1834. 3

Tanni 12tâ Dezember 1834 wakkarâ pulksten 11 pee Dilischanza kantora Morela nammâ, pasudda us eclu melna spohscha tabbaku dohse, pee wahla bij daschadi masi gleemeschi peelihmehti un no farkanas

abdas masa Zigarru dohse, abbas leetas bij eesthas fillâ nehbdoga. Kas scho leetu atrastu, tohp luhgt, winnu nonest pee Notarius Negidi kunga, stihwera eelâ, kur winsch par to 2 subd. rublus dabbuhs. 3

Wehrs sirgâ 6 gabbus wezs, us kreisu pussi farri, ne tahlu no paugu weetas farri krehyli fahchruschees, un sedulka weeta bischi baltas spalwas, irr ar kal-tahm raggum nosuddis preefsch 4 neddelahm, kas to sirgu atrohn, tohp luhgt, to sirgu pee Zelgawas rihta = mahzitaja par tam sinnu doht, kur winsch parteilschanas maksu dabbuhs.

Rihgâ, pee Sunder = elas eefsch mahller = kunga Letz namma weenu treppi augschâ, dishwo kungs, kurrâm 8tâ Nowember ap pusedeenu putnu = suns nosubde. Bija konna, pufsohtru gaddu wezza, ne ittin leela, un gruhta. Galwa un auffs wiinnai bija bruhnas, bet garriniisti pahr galwu bija schaura, seedaina stihpe un pahr wiffu meesu un pee muttes bija atkal seedainas plekkes. — Kungs pats wiinnu irr audsinajis un, tadeht wiinnu lohli schelodams, sohla pee z sudra rublus tam zilwekam dahwinabt, kas moi scho sunnu paschu wiinnam atkal peeneffis, moi wiinnam tik fahrdru sinnu dohs, ka warr dabbuht atpakkal. 3

Naudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Rihgê tanni 7tâ Janwar 1835.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
3 rubli 60 $\frac{1}{2}$ kap. papihru naudas gelbeja	1	—	1 pohds kannepu	—	70
5 — papihru naudas	1	37 $\frac{1}{2}$	1 — linnu labbakas surtes — —	3	—
1 jauns dahlderis	1	32	1 — sliktakas surtes — —	2	80
1 puhrs rudsu	1	50	1 — tabaka	1	20
1 — kweeschu	1	80	1 — dselses	—	65
1 — meeschu	1	20	1 — sweesta	2	30
1 — meeschu = putrainu — —	1	80	1 muzzâ silku, preefschu muzzâ — —	4	75
1 — ausu	—	85	1 — wihkschnu muzzâ — —	5	—
1 — kweeschu = miltu	2	20	1 — farkanas fahls	6	—
1 — bihdeletu rudsu = miltu — —	2	—	1 — rupjas ledbainas fahls — —	5	—
1 — rupju rudsu = miltu — —	1	45	1 — rupjas baltas fahls — —	4	15
1 — sirnu	1	25	1 — smalkas fahls	4	—
1 — linnu = sehklas	3	50	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudû weenâ maksâ.		
1 — kannepu = sehklas	1	50			
1 — kimmenu	5	—			

B r i h w d r i e k e h t .

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses: Hofraht von Braunschweig, graham. pahrluhkotais.